

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น
Guidelines for developing strategic leadership in the 21st century of school
administrators under Khon Kaen provincial office of learning encouragement

ฐิภาภรณ์ แสนสิริสวัสดิ์
Thipaporn Sansiriswasd
อาคม อึ้งพวง
Arkorn Eungpuang

สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Department of Master of Education, Faculty of Educational Administration Northeastern University
E-mail: thipaporn77@gmail.com

Received: 13 May 2024; Revised: 29 August 2024; Accepted: 30 August 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่นการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 1 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .83 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน ข้าราชการครูจำนวน 26 คน และครู กศน.ตำบล จำนวน 144 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.84 ค่า SD อยู่ที่ 0.93 ซึ่งผลรวมอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.40 ค่า SD อยู่ที่ 0.63 ผลรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีแนวทางการพัฒนาทั้งหมด 25 แนวทางย่อย โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This Article aimed to study (1) to study the current situation, the desirable conditions and needs for strategic leadership in the 21st century of school administrators, 2) to study guidelines for developing strategic leadership in the 21st century of school administrators under Khon Kaen Provincial Office of Learning Encouragement. the sample was mixed methods research. They was selected by study included 26 school administrators, 26 government teachers, and 144 Sub-district Non-formal and Informal Education Centre's teachers. The total number of 196 people using stratified random sampling method. the instrument for collecting data was a 5-level rating scale questionnaire. The qualitative data were obtained from semi-structured interview form with 9 experts. Analysis data by Descriptive statistics and Content Analysis. The result of the study found that: 1) The current situation of strategic leadership in the 21st century of school administrators , in overall, was rated at a moderate level, when considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was the aspect of enhancing organizational culture, and the aspect with the lowest average was establishing vision, the desirable conditions of strategic leadership in the 21st century of school administrators, in overall, were rated at a high level, when considering each area, it was found that the aspect with the highest average was the aspect of building core competency and the aspect with the lowest average was establishing vision. Needs for strategic leadership in the 21st century of school administrators, arranged with the importance, were as follows: 1) Establishing vision, 2) Human resource potential development, 3) Morality and ethics, 4) Building core competency, 5) Enhancing organizational culture. 2) The research results showed that guidelines for developing strategic leadership in the 21st century for school administrators consisted of 25 sub-guidelines, and the results were found that the evaluation results of feasibility, appropriateness, and usefulness were rated at the highest level.

Keywords: Guidelines for Developing, strategic leadership in the 21st century, school administrators,

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นแผนแม่บทของการจัดการศึกษาในฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2560-2579) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ได้วางกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาให้สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางสภาวะการณ์และบริบทแวดล้อมที่ล้วนมีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และโลกตลอดจนทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 โดยได้กำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) ระบุให้ผู้เรียนทุกคน มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21(3R8C) การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการเตรียมคนเพื่อเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วรุนแรง พลิกผัน

และคาดไม่ถึงคนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นทักษะที่ผู้บริหารยุคใหม่ต้องมี เพื่อที่จะมีกระบวนการในการบริหารงานอย่างเป็นระบบอย่างเป็นแบบแผน พัฒนาการไปสู่ความสำเร็จ (จิตรลดา พระสุราช, 2564) จากพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 มาตรา 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นคนดีมีวินัย รู้จักสิทธิควบคู่กับหน้าที่และความรับผิดชอบ ภูมิใจและตระหนักในความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความเป็นพลเมืองที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างผาสุก

เพื่อให้บุคคลมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่ากันพัฒนาการของโลกและมีโอกาสพัฒนาหรือเพิ่มพูนทักษะของตนให้สูงขึ้นหรือปรับเปลี่ยนทักษะของตนตามความถนัดหรือความจำเป็น (ราชกิจจานุเบกษา, 2566) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 เป็นคุณลักษณะการใช้อิทธิพลอำนาจ ศิลปะ และความสามารถของผู้บริหารในการแสดงให้เห็นการกำหนดทิศทางและการกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิกที่เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น และมีศักยภาพมากขึ้นทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่มจึงให้ผู้ร่วมงานเกิดพลังร่วมในการพัฒนาปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้ดีขึ้นและผลักดันให้การบริหารประสบความสำเร็จ (ภูมิกร บุนนาค, 2563) สอดคล้องกับแนวคิดของ Ireland et al. (2012) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ผู้นำจึงต้องปรับเปลี่ยนตนเอง และองค์กรให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ผู้นำต้องมีความรู้ความสามารถ และทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เพื่อความสามารถในการแข่งขันในระดับโลก (Global Competitiveness) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำต้องมีการโน้มน้าวใจบุคคลให้ปฏิบัติงานและช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (นิรดา เวชญาลักษณ์, 2560) จะเห็นว่าสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 จะสามารถดึงศักยภาพของครูและบุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงสร้างการเปลี่ยนแปลงในมิติของการศึกษาได้ จากความสำคัญดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น โดยการเปลี่ยนผ่านจากเดิมเป็นสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเปลี่ยนเป็นกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2566 ให้ความสำคัญกับด้านการบริหารจัดการคุณภาพ ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 (ราชกิจจานุเบกษา, 2566), 2566) จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น ปีงบประมาณ 2565 พบว่า ประเด็นที่สำคัญใน มาตรฐานที่ 1 คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา อยู่ในระดับดี ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่นตั้งไว้ โดยเป้าหมายที่ตั้งไว้คือต้องผ่านการประเมินในระดับยอดเยี่ยม ขึ้นไป (สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น, 2565) ซึ่งด้านคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและทำให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิผล

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความจำเป็นที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น ว่าควรเป็น

อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรม อันจะเกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาและนำผลที่ได้ไปพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ อำเภอบ้านฝาง และครู กศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 จำนวน 383 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน ข้าราชการครู จำนวน 47 คน และครู กศน.ตำบล จำนวน 310 คน (SAR สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ประจำปี 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และครู กศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น จากสถานศึกษา 26 แห่ง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling technique) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 196 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน ข้าราชการครูจำนวน 26 คน และครู กศน.ตำบล จำนวน 144 คน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 9 คน โดยในจำนวนนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ข้าราชการครูจำนวน 3 คน และครู กศน.ตำบล 3 คน คุณสมบัติในการเลือก จากสถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ N-Net ผ่านค่าขั้นต่ำหมายถึงขั้นต้น 2 ปีการศึกษาซ้อนหลัง 3 ลำดับแรก จาก 26 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้สอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ 1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบันประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) 2) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น โดยมีเนื้อหาเป็นองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนด

วิสัยทัศน์ 2) การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 3) การสร้างสมรรถนะหลัก 4) การเสริมสร้างวัฒนธรรม
องค์กร 5) การมีคุณธรรมและจริยธรรม ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

นำผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น มาใช้เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการสร้างแบบ
สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบ
สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่ง
โครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามลำดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู
ครู กศน.ตำบล ในการขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาของกลุ่ม
ตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามถึงผู้บริหาร
สถานศึกษาและข้าราชการครู ครู กศน.ตำบล โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรม Google Form สร้างแบบสอบถาม
ออนไลน์ส่งถึงกลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวน 196 ฉบับ

3. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างก่อนการ
นำไปวิเคราะห์

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ตอนที่ 2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ผู้วิจัยขออนุญาตให้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดทำ หนังสือขอ
ความอนุเคราะห์เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขออนุญาตลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจาก
ผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 9 คน โดยในจำนวนนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ข้าราชการครูจำนวน 3
คน และครู กศน.ตำบล 3 คน

3. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา สำหรับการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บ
รวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามวันเวลาที่นัดหมาย ซึ่งผู้วิจัยจะสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายแบบกึ่งโครงสร้างโดยใช้
ประเด็น แนวทางสัมภาษณ์ ทำการรวบรวมข้อคิดเห็นของแนวทาง และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากประสบการณ์
ตรงของผู้ให้สัมภาษณ์โดยมีการจดบันทึก ถ่ายภาพ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างที่อยู่ในสถานศึกษากลุ่มผู้ให้
ข้อมูลเพื่อนำมาสรุปเป็นแนวทางการดำเนินงาน

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นดำเนินการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความตรงเชิงเนื้อหา IOC ค่าความเชื่อมั่นทั้ง
ฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค แล้วนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่

ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น PNI (Modified) ในการคำนวณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเพื่อสรุปเป็น ภาพรวมแล้วนำเสนอข้อมูลด้วย วิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น โดยรวม

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ		
1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	3.00	0.98	ปานกลาง	4.37	0.66	มาก	0.457	1
2. ด้านการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	3.43	0.96	ปานกลาง	4.39	0.64	มาก	0.279	2
3. ด้านการสร้างสมรรถนะหลัก	3.70	0.80	มาก	4.45	0.60	มาก	0.202	4
4. ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์การ	3.73	0.94	มาก	4.42	0.62	มาก	0.184	5
5. ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม	3.54	1.01	มาก	4.40	0.63	มาก	0.242	3
รวม	3.48	0.93	ปานกลาง	4.40	0.63	มาก		

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์

สภาพที่พึงประสงค์ ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างสมรรถนะหลัก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น พบว่า ค่าความต้องการจำเป็น PNI_{Modified} อยู่ระหว่าง 0.184 - 0.457 โดยเรียงลำดับความสำคัญเป็น ดังนี้ 1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ 2. ด้านการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 3. ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม 4. ด้านการสร้างสมรรถนะหลัก 5. ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์การ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น จากการสัมภาษณ์พบว่า

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งหมด 5 ด้าน
25 แนวทาง ดังนี้

1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พบว่า มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหารวิเคราะห์
ศักยภาพของการดำเนินงานของสถานศึกษาโดยใช้ SOAR analysis 2) ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ของ
สถานศึกษาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สอดคล้องกับเป้าหมายและความสำเร็จใหม่ ๆ
ของสถานศึกษา 3) ผู้บริหารเสนอวิสัยทัศน์ที่เกิดความท้าทายขีดความสามารถในการพัฒนาประชาชนให้มี
คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 4) ผู้บริหารวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดกรอบแนวทางการ
ดำเนินงานที่ชัดเจน 5) ผู้บริหารเป็นผู้รอบรู้ มองการณ์ไกล ทบทวนวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ตอบโจทย์ตาม
ความเปลี่ยนแปลงของการศึกษาแนวใหม่

2. ด้านการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ พบว่า มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้ 1)
ผู้บริหารมีแผนการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ (IDP) 2) ผู้บริหารมีวิธีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เช่น
การฝึกอบรม การศึกษาดูงานสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ใช้ระบบพี่เลี้ยง (Coaching) 3) ผู้บริหารเสริมแรง
สร้างแรงจูงใจโดยการยกย่อง ชมเชยบุคลากรที่ปฏิบัติงานได้ดีให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับบุคลากรในสถานศึกษา
4) ผู้บริหารสามารถมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคลากรได้ 5) ผู้บริหารมีการนิเทศ
ติดตาม ให้คำปรึกษาและสะท้อนผลการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาการทำงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหาร
ปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมพรหมวิหาร 4 2) ผู้บริหารมีความยุติธรรม วางตนเป็นกลาง ลดความขัดแย้งไม่
เลือกปฏิบัติ 3) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนช่วยเหลือในการสอดส่อง ดูแล รักษาผลประโยชน์
และชื่อเสียงของสถานศึกษา 4) ผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกันในหมู่บุคลากร เพื่อสร้าง
ความสัมพันธ์อันดีและเกิดความสามัคคีในหมู่คณะ 5) ผู้บริหารมีวินัยในตนเอง เป็นแบบอย่างที่ดี มีจิต
สาธารณะทำเพื่อสังคมอยู่เสมอ

4. ด้านการสร้างสมรรถนะหลัก พบว่า มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหารกำหนด
สมรรถนะหลัก เช่น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ความสามารถในการใช้ภาษาและ
เทคโนโลยี 2) ผู้บริหารชี้แจงสมรรถนะหลัก มาตรฐานตำแหน่ง ที่เกิดขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่
ต้องการให้เกิดขึ้นกับบุคลากร 3) ผู้บริหารสังเกตจุดเด่น จุดด้อยของบุคลากร สามารถดึงศักยภาพที่ดีที่สุดของ
บุคลากรออกมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ 4) ผู้บริหารมีการนิเทศ ติดตาม ผลักดันให้เกิดสมรรถนะหลักแก่
บุคลากรได้ 5) ผู้บริหารวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรตามสมรรถนะหลักตามผลของงาน

5. ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร พบว่า มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหาร
ร่วมกับบุคลากรกำหนดวัฒนธรรมของสถานศึกษาซึ่งจะต้องเป็นวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเน้น
การบริการผู้เรียน 2) ผู้บริหารสร้างความตระหนักถึงวัฒนธรรมของสถานศึกษาร่วมกัน 3) ผู้บริหารเปิดใจ
กว้างรับฟังความคิดเห็นของทุกคน หาข้อตกลงร่วมกัน นำข้อตกลงมาถือเป็นแนวปฏิบัติ 4) ผู้บริหารจัด
สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำงาน เคารพสิทธิของซึ่งกันและกัน ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นในด้านที่ดี
อย่างเสรี 5) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมองค์กร สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง
บุคลากรและผู้รับบริการ

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งยังไม่ให้ความสำคัญกับการกำหนดวิสัยทัศน์ ให้เป็นรูปธรรม ชัดเจน ขาดการวางแผนร่วมกันกับบุคลากร ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนและผู้รับบริการ สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของศุภกร สุวรรณคาม (2566) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีวิสัยทัศน์ร่วมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรบริหารงานทั้งสี่ฝ่ายของโรงเรียนตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่กำหนดเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้บรรลุผลสำเร็จ

สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น มีความประสงค์ที่จะพัฒนาการบริหารงานในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาในการกำหนดการศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เห็นโอกาสแล้วนำข้อมูลมากำหนดพันธกิจ เป้าประสงค์และกลยุทธ์อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นซึ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นปัจจัยสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะนำมาขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จและตอบโต้ภัยตามการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น ตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและค่านิยมของสถานศึกษา ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการคิด และให้การสนับสนุน สะท้อนให้เห็นจุดหมายปลายทาง ทิศทางในอนาคตที่ทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของอนูธิดา ประเสริฐศักดิ์ (2563) พบว่า สภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ความต้องการจำเป็นจากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น โดยรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด PNI *Modified* เฉลี่ยเท่ากับ 0.457 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น บางแห่งมีความสามารถในการสำรวจสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร สามารถวิเคราะห์ศักยภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาก่อนจัดทำโครงการต่าง ๆ มีการทบทวนการดำเนินการ มีการประชุมร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจ หน้าที่ ความรับผิดชอบการมอบหมายงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ นโยบายและจุดเน้น และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งผู้บริหารยังมีแผนการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา รวมทั้งเสริมแรง สร้างแรงจูงใจโดยการยกย่อง ชมเชยบุคลากรที่ปฏิบัติงานได้ดี เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับบุคลากรในสถานศึกษา และสามารถเปรียบเทียบและติดตามการปฏิบัติงานแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องแนวคิดและงานวิจัยของธีรพจน์ แบนเนียน (2565) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับสูงสุด คือ ด้านการคิดและวางแผนเชิงกลยุทธ์รองลงมา คือ ด้านการกำหนดทิศทาง และ

สอดคล้องแนวคิดและงานวิจัยของมัทนา กองเงิน (2554) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์กว้างไกลสามารถกำหนดทิศทางการบริหารงานตามนโยบายการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนแผนการบริหาร ได้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของ Ireland & Hoskisson (2007) ได้ให้คำนิยามภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการกำหนดความต้องการขององค์กรหรือวิสัยทัศน์ การใช้ประโยชน์และการรักษาความสามารถหลักขององค์กร การพัฒนาทุนมนุษย์ การดำรงซึ่งไว้วัฒนธรรมองค์การ การเน้นจริยธรรมในการดำเนินงาน และการสร้างความสมดุลของการควบคุมองค์การ

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดขอนแก่น มีทั้งหมด 5 ด้าน 25 แนวทาง และพบว่าด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด อันดับหนึ่ง โดยมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ 1) ผู้บริหารวิเคราะห์ศักยภาพของการดำเนินงานของสถานศึกษาโดยใช้ SOAR analysis 2) ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สอดคล้องกับเป้าหมายและความสำเร็จใหม่ ๆ ของสถานศึกษา 3) ผู้บริหารเสนอวิสัยทัศน์ที่เกิดความท้าทายขีดความสามารถในการพัฒนาประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 4) ผู้บริหารวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน 5) ผู้บริหารเป็นผู้รอบรู้ มองการณ์ไกล ทบทวนวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ตอบโจทย์ตามความเปลี่ยนแปลงของการศึกษาแนวใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระราชวรเมธี (วีระ วรปณฺโญ) (2558) การศึกษาพบว่า ผู้นำต้องกำหนดทิศทางที่จะดำเนินงานขององค์กร โดยมีจุดหมายปลายทาง เป้าหมาย ที่ชัดเจนและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรารักษ์ หนึ่งโชคชัย (2558) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัด องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัด องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีโดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร และด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ตามลำดับเมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Ireland & Hoskisson (2007) กล่าวถึง วิสัยทัศน์ร่วม คือ ผู้นำเชิงกลยุทธ์หรือทีมงานบริหารสูงสุด จะต้องสามารถให้วิสัยทัศน์ที่แจ่มชัดและมีลักษณะมุ่งใจขององค์กรได้ เป็นวิสัยทัศน์ที่ได้มาจากบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของรังสรรค์ ประเสริฐศรี (2558) กล่าวถึง การกำหนดวิสัยทัศน์กว้างไกล ชัดเจน เป็นรูปธรรม เชื่อมโยงปัจจุบันและอนาคต กระตุ้นสมาชิกให้มีความรู้สึกสนใจ มุ่งมั่นปฏิบัติตามด้วย ความเต็มใจ ลักษณะของวิสัยทัศน์ที่ดี ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ที่สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและค่านิยมของสถานศึกษา ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการคิด และให้การสนับสนุน สะท้อนให้เห็นจุดหมายปลายทาง ทิศทางในอนาคตที่ทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านการพัฒนา ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ด้านการสร้างสมรรถนะหลัก และด้านการเสริมสร้าง วัฒนธรรมองค์กร ดังภาพ

ภาพที่ 2 โมเดลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น

สรุป

จากการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่นครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างสมรรถนะหลัก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ การจัดลำดับความ ต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น คือ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ 2) ด้านการพัฒนา ศักยภาพทรัพยากร มนุษย์ 3) ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม 4) ด้านการสร้างสมรรถนะหลัก 5) ด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรม องค์กร มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21

ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น มีแนวทางการพัฒนาทั้งหมด 25 แนวทางย่อย โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องการวางแผนที่ดีมีขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน วิเคราะห์องค์กรเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ ผู้บริหาร ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรนักศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง และการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้กระบวนการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านการสร้างสมรรถนะหลัก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ดึงเอาสมรรถนะของบุคลากรออกมาใช้ให้มากที่สุด ซึ่งผู้บริหารกำหนดสมรรถนะหลักมาจากวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่องค์กรต้องการบรรลุเพื่อสร้างความแตกต่างหรือโดดเด่น บุคลากรที่เป็นจุดแข็งซึ่งเป็นข้อได้เปรียบของสถานศึกษาได้

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น ควรมีการพัฒนาการกำหนดวิสัยทัศน์อย่างเป็นระบบชัดเจน ให้เกิดขึ้นกับผู้บริหารสถานศึกษาใน สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น

1.4 จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดแนวทางเป็นรายข้อรวม 25 ข้อ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถศึกษาและนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาไปใช้สถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดขอนแก่น เพื่อได้แนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์กับสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันนำไปใช้ต่อไป

2.2 ควรวิจัยเพื่อจะได้พัฒนาโดยหน่วยงานต้นสังกัดหรือสถานศึกษาแต่ละแห่งควรจัดทำแนวทางการพัฒนาของตนเองและนำมาเปรียบเทียบกับแนวทางการพัฒนาของผู้วิจัยในครั้งนี้ ให้เกิดแนวทางการพัฒนาที่เกิดประสิทธิผลในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิตรลดา พระสุราช. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1. 6(1), 32-44.

- ภูมิกร บุนนีก. (2563). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ณิรดา เวชญาติลักษณ์. (2560). ภาวะผู้นำทางการบริหาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรพจน์ แนนเนียน. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มันทนา กองเงิน. (2554). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการขจัดความขัดแย้งของผู้บริหารในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์. วารสารการจัดการสมัยใหม่.
- ราชกิจจานุเบกษา (2566). เล่มที่ 140 ตอนที่ 20 ก/16 พฤษภาคม 2566.
- วรารักษ์ หนึ่งโชคชัย และประยุทธ์ ชูสอน. (2558). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู ในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 38 (1), 207.
- วีระ วรบุญ. (2558). รูปแบบภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศุภกร สุวรรณคาม. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. วิทยาลัยเอเชียบัณฑิต.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น. (2565). รายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น: สำนักงานการศึกษานอกระบบ (กศน.) จังหวัดขอนแก่น.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพรินทิงกราฟฟิค จำกัด.
- อนุดิตา ประเสริฐศักดิ์. (2563). โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การจัดการโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การจัดการนวัตกรรมกับผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารวิชาการองค์กรภาครัฐและเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- Larson, L. (2021). Evaluating Minnesota's School Principals 2012. Retrieved from <http://www.house.mn/hrd/hrd.htm>.
- Hitt, M. A, Ireland, R. D. & Hoskisson, R. E. (2007). Management of strategy: Concepts and Cases. China: Thomson South-Western.